

ลักษณะที่อยู่อาศัยของลูกจ้างสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร

นางสาว นุชนาท พนิตโกศล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-332-510-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

HOUSING CHARACTERISTICS OF BANGKOK METROPOLITAN SANITATION EMPLOYEES

Miss Nuchanath Panitkosol

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development in Housing

Department of Housing Development

Graduate School

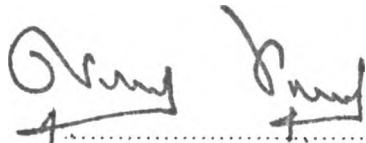
Chulalongkorn University

Academic year 1998

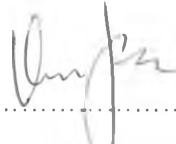
ISBN 974-332-510-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ลักษณะที่อยู่อาศัยของลูกจิ้งจอกสำนักวิชาความสะอาด กรุงเทพมหานคร
โดย นางสาวนุชนาถ พนิตโกศล
ภาควิชา เคนการ
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ มาณพ พงศทัต

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

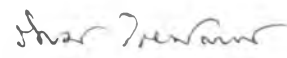
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิต จุลาสัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ มาณพ พงศทัต)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันติ ฉันทวิลาสวงศ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ กุณฑลทิพย์ พานิชภักดิ์)

..... กรรมการ
(คุณรัศมี ไชยนันท์)

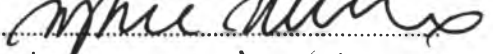

ขนาด พิมพ์ : ความต้องการที่อยู่อาศัยของลูกจ้างสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร(HOUSING CHARACTERISTICS OF BANGKOK METROPOLITAN SANITATION EMPLOYEES) อ.ที่ปรึกษา : รศ.มานพ พงศทัต ; 104 หน้า ISBN 974-332—510-7

กรุงเทพมหานครมีแผนในการพัฒนาการใช้พื้นที่บริเวณโรงงานกำจัดขยะอ่อนนุช หนองแขม และที่สถานีขนถ่ายมูลฝอยท่าแร่ เพื่อพัฒนาเป็นสวัสดิการที่อยู่อาศัยให้กับลูกจ้างสำนักรักษาความสะอาดที่มีรายได้น้อยและมีปัญหาในเรื่องที่อยู่อาศัย การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพที่อยู่อาศัยปัจจุบันและลักษณะความต้องการที่อยู่อาศัยของลูกจ้างสำนักรักษาความสะอาด ซึ่งประกอบด้วย พนักงานกวาด พนักงานเก็บขนมูลฝอย และพนักงานขับรถเก็บขนมูลฝอย โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถามและใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น จำแนกกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจากลักษณะงานและการจ้างงานเป็นลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 320 คน

ผลของการวิจัยมีสาระสำคัญคือ ลูกจ้างรักษาความสะอาดของกรุงเทพมหานครจัดได้ว่าเป็นคนจนเมือง แต่ค่อนข้างมีความมั่นคงในด้านอาชีพและยังสามารถมีรายได้พิเศษที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างกลุ่มในด้านลักษณะงาน จากการศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมของลูกจ้างสำนักรักษาความสะอาด พบว่า รายได้ครอบครัวเฉลี่ยอยู่ที่ 7674.2 บาท ใช้เป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยด้านที่อยู่อาศัยร้อยละ 19.3 โดยมีผู้หารายได้ครอบครัวจำนวน 2 คน

ในด้านสภาพที่อยู่อาศัยปัจจุบันของลูกจ้างสำนักรักษาความสะอาด พบว่า เป็นลักษณะของที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง ในภาคไม่เป็นทางการ ร้อยละ 64.4 มีลักษณะเป็นสลัมหรือห้องแบ่งเช่า มีเพียงร้อยละ 10.3 ที่อยู่ในสวัสดิการที่อยู่อาศัยของกรุงเทพมหานคร การอยู่อาศัยให้ความสำคัญกับ แหล่งงาน ราคาเช่าที่ดิน บ้าน โรงเรียนของลูก ตามลำดับ ในการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับลูกจ้างสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร ควรพิจารณาในแง่ของจำเป็นและความต้องการที่อยู่อาศัยใกล้แหล่งงานจำแนกตามลักษณะงาน

ภาควิชาเค.ทท.ว.
สาขาวิชาเค.ทท.ว.
ปีการศึกษา2541.....

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C835601 : MAJOR HOUSING DEVELOPMENT

KEY WORD: LOW INCOME HOUSING DELIVERY SYSTEM / BANGKOK METROPOLITAN EMPLOYEES /HOUSING WELFARE

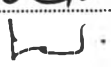
NUCHANATH PANITKOSOL : HOUSING CHARACTERISTICS OF BANGKOK METROPOLITAN SANITATION EMPLOYEES. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. MANOP BHONGSATHAD 104 pp. ISBN 974-332-510-7

Bangkok Metropolitan Authority (BMA) is planning to launch a land development in the area of Onnuch, Nong Kham and Tha-Raeng Waste Treatment Plants to provide housing for Bangkok Metropolitan sanitation employees who have Low income and encounter housing problem. The research aimed at the study of characteristics of the employees' residences as well as their needs for accommodation. The target group includes road sweepers, refuse collectors and garbage truck drivers. The research was carried out by using questionnaires and categorized selected samples to compile data and information. Three hundred and twenty subjects who filled out the questionnaires were classified according to the characteristics of their work and their working status (whether they were temporary or permanent employees)

The research reveal that Bangkok Metropolitan sanitation employees are considered as the city poor. However they have secure job and extra income which makes the different the others provinces. Regarding the social and economics issues, the average of their household income (with 2 earners) is 7674.2 bath per month. Accommodation accounts for 19.3 % of their earning. The research also looked at low income housing system.

It was found that 64.4 % of their housing categorized as informal housing sector like slums and filtering housing subsystem. Approximately 10.3 % of the employees live in Bangkok Metropolis Authority housing welfare. Employees consider their workplace at the first priority followed by housing expense, their children's school and journey from home to their workplace. There are no difference in any aspects between permanent and temporary employees. However, the characteristics of the work that both group have vary since each earns extra income. To provide Bangkok Metropolitan sanitation employee with housing, their workplace as the genre of their work should be taken into account. Regarding the need for housing of the employees, they would like to be provided with accommodation since they do not own home, do not have housing security, and the expenditure spent on accommodation exceeds their income.

ภาควิชา..... เลขการ.....
สาขาวิชา..... เลขการ.....
ปีการศึกษา..... 2541.....

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยการให้โอกาสและการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์มานพ พงศทัต อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. บัณฑิต จุลาสัย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งทั้งสองท่านได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ที่มีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฉันทวิลาสวงศ์ อาจารย์กุลทลทพิทย พานิชภักดิ์ และคุณรัศมี ไชยมันท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ สำหรับข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่างๆ ในการปรับปรุงให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านณัฐนท ทวีสิน รองปลัดกรุงเทพมหานคร ที่ให้ความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการทำงานภาคสนาม ขอขอบคุณหัวหน้าฝ่ายและเจ้าหน้าที่สำนักรักษา ความสะอาดตามเขตต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูล และขอขอบคุณลูกจ้างสำนักรักษาความสะอาดทุกท่านที่สละเวลาจากการทำงานช่วยตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ไธรรัตน์ จารุทัศน์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ภาคเคหาการทุกท่าน, พีดีที (เลขอาจารย์มานพ) ที่ได้ให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี และ ลูกชิ้น (พร), ดีก, อ้อ, จี้อ, ปู, กีก, น้อต, นญิง(Dentsu), Aya สำหรับกำลังกายและกำลังใจที่มีให้เพื่อนตลอดเวลา นอกจากนั้นวันเวลาที่ได้เรียนที่เคหาการที่เป็นช่วงเวลาดีๆ ช่วงหนึ่งในชีวิต และเพื่อนๆ C 8 เต่าทุกคน

ที่สุดนี้ ขอกราบขอบพระคุณ ปาป้า-ม้าม้า, น้ำจรัญ, พี่นยา-พี่ไก่ และสมาชิกในครอบครัวทุกท่าน ที่ได้ให้ความรักความเข้าใจและการสนับสนุนทุกสิ่งทุกอย่างมาจนมีวันนี้ได้ ความพยายามที่เกิดขึ้นในวิทยานิพนธ์นี้ ขอยกสิ่งดีๆ ทั้งหมดให้ม้าม้า ขอให้ม้าม้ามีความสุขทุกวันๆ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ญ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและสาระสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.4 ขั้นตอนการวิจัย.....	6
1.5 คำนิยามศัพท์.....	7
1.6 ข้อจำกัดของงานวิจัย.....	8
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 แนวความคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
2.1 คนจนและบทบาทต่อเมือง.....	9
2.2 ที่อยู่อาศัยและความต้องการที่อยู่อาศัย	14
2.3 รูปแบบที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อยในเขตเมือง.....	20
2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเลือกและครอบครองที่อยู่อาศัย.....	26
บทที่ 3 ลูกจ้างสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร	
3.1 ลักษณะงานรักษาความสะอาด.....	32
3.2 ปัญหาของลูกจ้างสำนักรักษาความสะอาด.....	38
3.3 สวัสดิการที่อยู่อาศัย.....	42
4 ระเบียบวิธีวิจัย	
4.1 ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง.....	46
4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	50
4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	51

5. การวิเคราะห์ข้อมูล	
5.1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง.....	54
5.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคม.....	60
5.2.1 ลักษณะทางสังคม.....	60
5.2.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจ.....	65
5.3 ปัจจัยจากความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน-แหล่งงาน.....	70
5.4 ลักษณะที่อยู่อาศัยปัจจุบันของลูกจ้างรักษาความสะอาด.....	74
5.3.1 รูปแบบของที่อยู่อาศัย.....	74
5.3.2 การครอบครองและกรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย.....	77
5.3.3 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่.....	79
5.3.4 ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย.....	81
5.5 ปัจจัยสำคัญในการอยู่อาศัยในปัจจุบัน.....	83
บทที่ 6 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	87
สรุปผลการศึกษา.....	87
อภิปรายผลการศึกษา.....	90
ลักษณะของ"คนจนเมือง".....	90
ลักษณะของที่อยู่อาศัยตามแนวคิดทางสังคมวิทยา.....	91
ความสำคัญของแหล่งงานกับที่อยู่อาศัย.....	92
ข้อเสนอแนะ.....	93
ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป.....	94
รายการอ้างอิง.....	95
ภาคผนวก.....	97
ประวัติผู้วิจัย.....	104

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1-1 จำนวนพนักงานรักษาความสะอาด เปรียบเทียบกับปริมาณขยะที่เก็บขนได้ปี2529-2540	2
3-1 ข้อมูลด้านอัตรากำลังด้านการรักษาความสะอาดของกรุงเทพมหานคร ปี2540.....	36
3-2 จำนวนของพนักงานรักษาความสะอาด จำนวนรถและจำนวนเที่ยวของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2540 จำแนกรายเดือน.....	37
4-1 ข้อมูลด้านอัตรากำลังด้านการรักษาความสะอาดในสำนักงานเขตของกรุงเทพมหานคร	47
4-2 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	49
5-1 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหน้าที่การปฏิบัติงาน.....	52
5-2 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะการจ้างงาน.....	52
5-3 ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเขตในกรุงเทพมหานคร.....	53
5-4 เพศ.....	54
5-5 เพศของพนักงานกวาด.....	54
5-6 ช่วงอายุ.....	55
5-7 สถานภาพการสมรส.....	55
5-8 จำนวนบุตร.....	56
5-9 อาชีพของคู่สมรส.....	56
5-10 เวลาทำงาน.....	57
5-11 อายุงาน.....	57
5-12 ภูมิลำเนาเดิม.....	58
5-13 ภูมิลำเนาเดิมจำแนกตามภาค.....	58
5-14 โครงสร้างครอบครัว.....	60
5-15 จำนวนสมาชิกในครอบครัว.....	61
5-16 อัตราเงินเดือน.....	63
5-17 รายได้พิเศษ.....	64
5-18 รายได้ครอบครัว.....	65
5-19 จำนวนผู้มีรายได้ในครอบครัวเรือน.....	66
5-20 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน.....	67

5-21 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ครอบครัวและค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย.....	68
5-22 ที่ตั้งอยู่อาศัยจำแนกตามลักษณะงาน.....	70
5-23 ความสัมพันธ์ระหว่างที่อยู่อาศัยกับแหล่งงาน	71
5-24 การเดินทางที่อยู่อาศัยมายังแหล่งงาน.....	72
5-25 เวลาเดินทางที่อยู่อาศัยมายังแหล่งงาน.....	73
5-26 จำแนกตามลักษณะการจ้างงาน.....	74
5-27 ลักษณะที่อยู่อาศัย จำแนกตามลักษณะการจ้างงาน.....	76
5-28 กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย จำแนกตามหน้าที่การงาน.....	77
5-29 กรรมสิทธิ์ในที่อยู่อาศัย จำแนกตามลักษณะการจ้างงาน.....	79
5-30 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ จำแนกตามหน้าที่การงาน.....	80
5-31 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ จำแนกตามลักษณะการจ้างงาน.....	80
5-32 ค่าใช้จ่ายด้านที่อยู่อาศัย จำแนกตามหน้าที่การงาน.....	81
5-33 ลำดับความสำคัญของปัจจัยในการอยู่อาศัยในปัจจุบัน.....	84

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
2-1 บรรทัดฐานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกรรมการเลือกที่อยู่อาศัย.....	16
2-2 ระบบที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย.....	21
2-3 ระบบการจัดการที่อยู่ของผู้มีรายได้น้อยในกรุงเทพมหานคร.....	24
3-1 สัดส่วนของลูกจ้างสำนักรักษาความสะอาดที่อยู่ในอาคารสูงเคราะห์ของ กรุงเทพมหานคร.....	43